

naam **Janine Luten**
leeftijd **45 jaar**
functie **algemeen directeur ZuivelNL**
vorige functies **directeur Wageningen Academy, adjunct-directeur kenniscentrum Aequor, marktonderzoeker bij Wageningen Economic Research en productmanager bij Flora Holland**

naam **Jorrit Jorritsma**
leeftijd **64 jaar**
functie **melkveehouder in Boijl en onafhankelijk voorzitter ZuivelNL**
andere functies (o.a.) **voorzitter raad van commissarissen AB Vakwerk**
vorige functies (o.a.) **voorzitter raad van commissarissen SC Heerenveen, voorzitter raad van toezicht Rabobank Foundation, lid raad van commissarissen van Royal FrieslandCampina en voorganger Royal Friesland Foods**

Janine Luten: **‘ZuivelNL vertegenwoordigt de hele keten en we willen alle partijen samen aan tafel brengen’**

‘Tijd dat boeren weten wat ZuivelNL doet’

ZuivelNL zet de ramen en deuren open. De tot nu wat gesloten ketenorganisatie heeft in de persoon van Janine Luten een nieuwe directeur aangesteld. Zij gaat vorm geven aan een andere koers. De organisatie gaat meer naar buiten treden en wil de overlegstructuur in de sector efficiënter inrichten.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Ze rolde de afgelopen dagen van kennismakingsgesprek in kennismakingsgesprek. De melkveehouderij en de zuivelsector zijn voor Janine Luten een betrekkelijk nieuwe wereld. ‘Ik spreek veel positief ingestelde mensen. Ze ervaren dat er veel op de sector afkomt, maar willen hier met elkaar de schouders onder zetten. Dat vind ik een mooie instelling’, vertelt de kersverse algemeen directeur van ZuivelNL. Amper een week nadat ze is gestart, schuift Luten aan voor haar eerste interview. Naast haar zit Jorrit Jorritsma, de ervaren onafhankelijk voorzitter van de ketenorganisatie. ‘Ik ga eerst honderd dagen goed luisteren’, benadrukt Luten met een glimlach. ‘Daarna komen er concrete plannen.’

De benoeming van een algemeen directeur voor ZuivelNL kwam als een

verrassing. Wat is de achtergrond?

Jorritsma: ‘Het is een samenloop van ontwikkelingen. De werkdruk bij ZuivelNL neemt toe. We krijgen meer dossiers naar ons toegeschoven, die ook complexer worden. Folkert Beekman blijft aan als directeur. Hij heeft een schat aan ervaring en kennis van de inhoudelijke dossiers. Maar er komen nieuwe taken op ons af. Denk aan thema’s als klimaat en biodiversiteit, waar we als ketenorganisatie actief mee aan de slag moeten. Janine zal de nieuwe organisatie vorm geven. Zij gaat zich richten op het algemeen beleid en zal als boegbeeld van ZuivelNL naar buiten treden.’

Weinig melkveehouders hebben, denk ik, een goed beeld van wat ZuivelNL allemaal doet. Hoe komt het dat uw organisatie wel eens wordt

gezien als een gesloten bolwerk?

Jorritsma: ‘We realiseren ons dat we tot nu toe weinig communiceren. ZuivelNL is ontstaan als antwoord op de opheffing van het Productschap Zuivel. Daar was de cultuur dat de organisatie dienstbaar was aan de sector en zich op de achtergrond hield. ZuivelNL is door LTO en NZO in eerste instantie gesticht als uitvoerende organisatie. Naar buiten treden deden de oprichters zelf. Maar we zien dat de rol van ZuivelNL verandert. We krijgen meer verantwoordelijkheid voor dossiers. Denk aan het beheer van de KringloopWijzer, de uitvoering van de Duurzame Zuivelketen en de aanpak van ibr en bvd. Tegelijkertijd houden we ons in de communicatie over deze onderwerpen tot nu toe op de achtergrond. Dat begint meer en meer te wringen.’

Dit antwoord suggereert dat ZuivelNL een andere koers wil varen. Is dat zo?

Jorritsma: ‘Ja, we willen meer laten zien wat we doen. Er zijn maar weinig melkveehouders die bijvoorbeeld weten dat ZuivelNL twee medewerkers heeft die fulltime werken aan het wegnemen van belemmeringen voor de export. Deze mensen verdienen veel geld voor de sector. En als ik ondernemers uitleg dat we dit jaar 3,5 miljoen euro investeren in onderzoek voor de melkveehouderij, dan reageren ze verrast. We realiseren veel met een beperkt budget.’ Luten: ‘Ik ben de afgelopen week verrast door het innovatievermogen van de sector,

Ketenorganisatie ZuivelNL

ZuivelNL is in 2014 opgericht door LTO Nederland en de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO). Later is ook de NMV toegetreden. De ketenorganisatie werkt nauw samen met partners zoals Gemzu, de zuivelhandel, de Vereniging van Nederlandse Fabrikanten van Kinder- en Dieetvoedingsmiddelen (VNFKD), Veepro Holland, de Bond van Boerderij-Zuivelbereiders (BBZ), Netwerk GRONDig en het Platform Melkgeitenhouderij. Onder de verantwoordelijkheid van ZuivelNL

vallen onder andere de uitvoering van regelingen voor de bewaking van diergezondheid en voedselveiligheid, de Duurzame Zuivelketen en de Centrale Database Kringloopwijzer, maar ook het volgen van de zuivelmarkt en het wegnemen van belemmeringen voor de export. Daarnaast financiert de ketenorganisatie onderzoeksprojecten, Stichting Courage en activiteiten die betrekking hebben op voorlichting en educatie. ZuivelNL is erkend als zogenaamde inter-

brancheorganisatie, volgens Europees recht. Dit betekent dat bij groot publiek belang afspraken algemeen verbindend verklaard kunnen worden voor alle melkveehouders. De activiteiten van ZuivelNL worden gefinancierd uit vaste bijdragen. Melkveehouders dragen 5 cent per 100 kilo geleverde melk af en zuivelbedrijven 2 cent per 100 kilo verwerkte melk. De begroting van ZuivelNL voor 2019 bedraagt zo’n 20 miljoen euro, waarvan ongeveer de helft afkomstig is uit reserves.

Jorrit Jorritsma: **‘Melkveehouders snakken naar duidelijkheid. ZuivelNL wil hierin verantwoordelijkheid nemen’**

bijvoorbeeld op het gebied van big data en blockchaintechnologie. Ik kende het vooral vanuit de theorie. Bij ZuivelNL wordt hier, bijvoorbeeld via de databank KringloopWijzer, al volop mee gewerkt. Daarbij is de zuivelketen goed georganiseerd en worden nieuwe ontwikkelingen snel opgepakt. Het is belangrijk dat wij daar actiever en met trots over communiceren.’

Is de KringloopWijzer niet een voorbeeld van regelgeving die wordt uitgevoerd door ZuivelNL waar melkveehouders een dubbel gevoel bij hebben?

Jorritsma: ‘Ik snap dat sommige veehouders het invullen van de KringloopWijzer ervaren als een administratieve last en dat ze sceptisch zijn over wat er gebeurt met de gegevens die ze aanleveren.’

Luten: ‘Je kunt er ook anders naar kijken. Met de KringloopWijzer kunnen veehouders zelf het stuur in handen nemen over de mineralenstromen op hun bedrijf. Maar we moeten goede afspraken maken over het beheer en gebruik van de data in de KringloopWijzer. Melkveehouders moeten zeggenschap houden over wat daarmee gebeurt.’

Het verbinden van partijen wordt dus ook een van uw taken?

Luten: ‘Om in een complexere maatschap-

pij effectief te kunnen blijven opereren wordt het voor de zuivelketen belangrijker om goed samen te werken.’

Jorritsma: ‘Als je van buiten naar de organisatie van de sector kijkt, dan zie je veel overlegorganen. Er wordt in heel veel commissies en met heel veel partijen over de zuivelketen gesproken. Met ZuivelNL willen we een platform bieden om dit overleg efficiënter te organiseren. Zo kunnen we ook voorkomen dat er veel verschillende regels op veehouders afkomen.’

Is dit wel een taak van ZuivelNL?

Jorritsma: ‘Door de veelheid en diversiteit aan wat er op hen afkomt snakken de melkveehouders naar duidelijkheid. De overheid legt de verantwoordelijkheid steeds meer bij de sector neer. En tegelijkertijd neemt de bemoeizucht van de buitenwereld toe. Deze ontwikkelingen vragen om meer afstemming. ZuivelNL wil hiervoor verantwoordelijkheid nemen.’

Luten: ‘ZuivelNL vertegenwoordigt de hele keten en we kunnen daardoor een belangrijke rol spelen bij het verbinden van partijen. Die meerwaarde gaan we nog beter benutten.’

Bij sommigen bestaat de indruk dat de NZO (lees: de grote zuivelverwerkers) het beleid van ZuivelNL domineert. Is dat zo?

Jorritsma: ‘Duidelijk nee! Ik weet dat dit idee bij een aantal mensen leeft, maar het is beslist niet waar. Melkveehouders hebben via LTO en NMV een belangrijke stem in het bestuur van ZuivelNL. We maken met elkaar het beleid. En we hebben elkaar ook nodig. De melkveehouderij kan niet zonder een goed functionerende zuivelsector, die ervoor zorgt dat de geproduceerde melk maximaal tot waarde wordt gebracht. Maar omgekeerd hebben zuivelverwerkers melkveehouders ook nodig. Als de verwerkers trends in de markt signaleren, dan zullen veehouders daarop in moeten willen spelen. Denk maar aan thema’s als weidegang, dierwelzijn en biodiversiteit.’

Luten: ‘ZuivelNL is een ketenorganisatie van de hele sector. Iedereen is zich er goed van bewust dat we het meest bereiken als we op gelijkwaardige basis samenwerken.’

U noemt vooral maatschappelijke thema’s. Gaat ZuivelNL ook meer communiceren met de maatschappij?

Luten: ‘Jazeker! We doen al veel op dit terrein. We ontwikkelen samen met NZO lesmateriaal voor het onderwijs en nemen deel aan het Platform Boerderijeducatie Nederland. Maar we willen naar de maatschappij nog meer uitdragen hoe innovatief de zuivelketen maatschappelijke ontwikkelingen oppakt en hoe belangrijk de sector is voor Nederland.’

Met sensortechniek **duizenden euro's besparen**

Eén op de drie koeien krijgt ermee te maken: ketose, ofwel slepende melkziekte, als gevolg van een negatieve energiebalans direct na het afkalven. Een jaarlijkse kostenpost van 253 euro per zieke koe, zo blijkt uit onderzoek in 2015, gepubliceerd in het gezaghebbende Journal of Dairy Science.

Tijdige signalering

Sensortechniek van Nedap (CowControl) helpt de eerste signalen te herkennen nog voordat de veehouder ze ziet, zodat het mogelijk is om tijdig in te grijpen. Tachtig procent van de gezondheidsproblemen op een melkveebedrijf ontstaan in de transitiefase. En juist bij de droge koeien heeft een veehouder minder zicht op de gezondheidsstatus.

De 'smart tag' om de hals van de koe meet

24 uur per dag drie zaken die belangrijk zijn voor het signaleren van ketose: de vreetijd, de herkauwtijd en de inactieve tijd (de tijd dat een koe niet vreet of herkauwt). Het meten van de afzonderlijke gedragsduur is uniek. Uit onderzoek blijkt namelijk dat koeien die ná het afkalven geveld worden door slepende melkziekte, in de hele droogstand twintig minuten per dag minder vreten en twintig minuten minder herkauwen. Deze dieren besteden dus gemiddeld veertig minuten per dag minder aan kauwtijd en meer aan inactiviteit. Iets wat een veehouder in de dagelijkse praktijk niet merkt, maar wat Nedap CowControl wél registreert. Door dit waarschuwingssysteem is het mogelijk om tijdig in te grijpen en zijn problemen te voorkomen. De bedrijfseconomische gevolgen van ketose

zijn groter dan vaak gedacht. Naast de directe kosten van veearts, medicatie of zelfs uitval van de koe, zijn er veel indirecte kosten door extra arbeid en inkomstenderving door verlies van melkproductie, daling van reproductiecijfers en een grotere kans op vervroegde afvoer.

2530 euro per jaar besparen

Met een veestapel van 200 koeien en een gemiddeld ketosepercentage van 30 procent kost dit 15.180 euro op jaarbasis. Als het percentage ketose van 30 naar 25 procent teruggaat dankzij vroegtijdig ingrijpen met behulp van tijdige signalering door Nedap CowControl, levert dit 2530 euro per jaar op.

Meer over sensortechniek op melkveebedrijven: <https://partners.veeteelt.nl/partner/nedap>

Marcel Rijkers: 'Niet werken op gevoel, maar met feiten'

'Eigenlijk waren we aan het gissen. Maar dankzij gezondheidsmonitoring op basis van Nedap-technologie kunnen we de koeien veel nauwkeuriger monitoren en individueel bijsturen: de koe die het echt nodig heeft, krijgt propyleenglycol, de andere niet. We werken niet op gevoel, maar met feiten.' Aan het woord is Marcel Rijkers, bedrijfsleider op het Koepon-melkveebedrijf in het Groningse Feerwerd.

Samen met onder anderen herd manager Alex Borst runt hij het bedrijf met 400 melken kalfkoeien. Sinds 2016 werkt het tweetal met tochtdetectie én gezondheidsmonitoring. Alex ziet de toegevoegde waarde van gezondheidsmonitoring vooral in de transitieperiode. Ze kunnen nu eenvoudig de koeien nalopen die de week ervoor hebben gekalfd. 'Koeien die onvoldoende opnemen, krijgen een attentie in het systeem. Pas als een koe

genoeg vreet en herkauwt, mag ze uit het strohok terug in het koppel.' Zo beperken ze het aantal koeien dat in een negatieve energiebalans terecht komt. Marcel zegt dat ze de gezondheidsmonitoring in twee, drie jaar terugverdiend kunnen hebben.' Maar belangrijker nog: 'Gezondheidsmonitoring tilt de algehele diergezondheid naar een hoger plan en daardoor verbeteren de productieresultaten.'

► Kijk voor meer Veeteelt+partnernieuws op partners.veeteelt.nl